

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІКТ В ПРАКТИКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Марковська Т. В.

Анотація. У статті розкривається проблема впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в дошкільну освіту, представлено досвід впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в роботу дошкільних навчальних закладів м. Вінниці.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, єдиний інформаційний простір, інформатизація, мультимедійні засоби.

★ ★ ★

Сучасний стан системи дошкільної освіти характеризують значні зміни у перетворенні предметно-розвивального середовища ДНЗ, створенні нових, науково обґрунтованих засобів для повноцінного розвитку дошкільників, оновленні форм і методів роботи з ними і, насамперед, в управлінні освітнім процесом ДНЗ.

Успіх цих змін пов'язаний з оновленням наукової, методичної і матеріальної бази навчання, виховання і розвитку дошкільників. Однією з важливих умов оновлення є використання в дошкільній ланці системи освіти інформаційно-комунікаційних технологій.

Впровадження ІКТ в роботу закладів дошкільної освіти ставить перед педагогами завдання створення нової моделі освітнього процесу й освітнього середовища, яка б відповідала запитам сучасного суспільства.

Проблема використання ІКТ в дошкільному навчальному закладі – нова і складна, вимагає вивчення й наукового обґрунтування. Серед українських дослідників, що висвітлювали питання застосування мультимедійних технологій у процесі навчання дітей дошкільного віку, — С. Іванова, Н. Кириченко, О. Кореганова, Г. Лаврентьєва та ін. Ідеї використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі початкової школи й дитячого садка і можливості формування комп'ютерної грамотності в дітей, санітарно-гігієнічні й ергономічні вимоги до розвивальних комп'ютерних програм для дітей і проведення занять з використанням комп'ютерної техніки вивчали Л. Босова, Ю. Горвіц, А. Горячев, О. Зворигіна, В. Моторін, С. Новосьолова, І. Пашеліте, С. Пейперт, Ю. Первін, Т. Поніманська. Учені наголошують на можливості вже в дошкільному періоді розвитку дитини оволодіти комп'ютерними технологіями за умови, якщо комп'ютерні засоби не матимуть для неї шкідливих наслідків. Водночас роль педагога в побудові діалогу „дитина – комп'ютер” є провідною.

Висвітленню питання щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі дитячого садка приділяється увага фахових видань. Так, у часописі «Дитячий садок» з 2006 року започатковано рубрику «Комп'ютер — освітянам», де періодично висвітлюються питання вивчення і впровадження ІКТ в навчально-виховний процес дошкільних установ. Заслугує на увагу освітян дошкільця спецвипуск цього видання «Інформаційні технології в освіті для всіх» (№3 (579), с. 2–39), у якому науковці і практики опублікували статті з різних напрямів використання ІКТ в дошкільній освіті. Журнал «Дошкільне виховання» також здійснює публікацію статей науковців і практиків з даної проблеми. Так, у статті «Комп'ютер навчає,

розвиває, розважає» кандидат психологічних наук Інституту інформаційних технологій і засобів навчання АПН України Галина Лаврентьєва надає рекомендації працівникам дошкільної

освіти з використання електронних засобів в освітньому процесі [3]; завідувачка сектору дошкільної освіти Хмельницького ОПППО Марина Каратаєва у статті «Інтернет-технології у методичній роботі» ділиться досвідом організації і проведення не досить звичного для педагогів заходу – науково-педагогічної конференції в Інтернет-режимі [2]. Ця інформаційно-телекомунікаційна технологія дозволяє здійснювати ефективну методичну роботу на місцях, без виїздів, відряджень та масових зібрань освітян-дошкільників. Стаття кандидата педагогічних наук, старшого викладача кафедри педмайстерності і практичної психології Севастопольського міського гуманітарного університету Ольги Червинської «Інформаційні технології – в освітній процес» висвітлює шляхи впровадження комп'ютерних технологій в освітній процес дошкільної установи за двома головними лініями: інформатизація методичної роботи і комп'ютеризація начально-розвивальної роботи з дітьми [5].

З огляду на зазначене, можна стверджувати, що вітчизняні і зарубіжні дослідження, опублікування досвіду роботи з використання і впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в дошкільні установи, виконання завдань Державної Базової програми розвитку дітей дошкільного віку «Я у світі» (розділ «Дошкільник і комп'ютер») переконливо доводять не тільки можливість і доцільність цього питання, але й особливу роль ІКТ в діяльності дошкільного навчального закладу, розвитку інтелекту і в цілому особистості дитини [1]. Даний напрям розвитку освітньої галузі, як підкреслюється в державних документах, також визнається одним із важливих національних пріоритетів. Так, у Концепції Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 р. зазначено, що одним із шляхів підвищення якості дошкільної освіти є «...впровадження сучасних освітніх технологій, зокрема забезпечення комп'ютеризації дошкільних навчальних закладів, підключення до Інтернету...» [4].

Інформатизація дошкільної освіти – це комплексний, багатоплановий, ресурсомісткий процес, обумовлений вимогою сучасного суспільства, яке розвивається і потребує готовності його членів до праці у десятки разів більш продуктивної і творчої, що забезпечується науковмісткістю всіх інформаційних засобів — від персональних комп'ютерів до глобальних зв'язків Інтернету.

Відповідно з Концепцією впровадження нових інформаційних технологій керівництво освітянського простору м. Вінниці спільно з ДНЗ провели роботу, яка дозволила виділити і визначити ключові напрями діяльності співробітників дошкільних закладів із впровадження ІКТ у всі сфери їхньої життєдіяльності. Оскільки використання інформаційно-комунікаційних технологій

сприяє підвищенню якості освіти через активне впровадження їх в освітній і управлінський процес і, як результат – сприяння конкурентоспроможності ДНЗ в зовнішньому середовищі, у м. Вінниці інформатизація дошкільних установ реалізується на таких напрямках:

- створення матеріально-технічних умов для розміщення, ефективного використання та збереження засобів інформатизації і комп'ютерної техніки;
- придбання комп'ютерної техніки, засобів інформатизації, системних і прикладних програм;
- підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- впровадження в роботу освітніх дошкільних установ комп'ютерних технологій на всіх рівнях;
- навчання інформаційних технологій педагогів усіх освітніх рівнів;
- формування і розвиток медіатеки, створення і поновлення баз даних, формування, накопичення та ефективного використання освітніх ресурсів та ін.

Інформатизація дошкільної освіти м. Вінниці демонструє позитивний досвід впровадження ІКТ в навчально-виховну роботу ДНЗ. Так, для забезпечення ефективного розвитку освіти, з метою розширення інформаційно-методичного банку, впровадження інноваційних методик і технологій у практику роботи педагогічних працівників з 2008 року діє проект «Інноваційний простір». Першим кроком у створенні єдиного інформаційного простору в системі дошкільної освіти міста в 2009–2010 навчальному році стало поступове створення єдиної комплексної інформаційної системи дошкільної освіти. Запроваджена система електронного документообігу і колективної роботи з документами «Управління освіти міської ради — ДНЗ» [7] забезпечує роботу з документами через Веб-інтерфейс. Створення автоматизованої системи електронного документообігу і контролю за їхнім виконанням дозволяє керівникам усіх рівнів знаходитися в єдиному інформаційному освітньому просторі, підвищувати ефективність і якість управління процесами дошкільної освіти, а для надання допомоги керівникам кожного навчального закладу — обирати засіб організації освітньої діяльності, ухвалення правильного рішення й оцінки його ефективності.

З метою навчання працівників ДНЗ оволодінню засобами ІКТ, використанню їх у процесі роботи, проведено низку семінарів-практикумів під керівництвом працівників лабораторії інформаційно-комунікаційних технологій ФМГ №17 м. Вінниці.

Створено електронну базу даних, що містить інформацію про всіх дітей дошкільного віку, які перебувають у дошкільних навчальних закладах. Постійно поповнюється й база даних, яка містить відомості про дітей, які потребують влаштування в заклади дошкільної освіти.

З метою підвищення іміджу освіти, забезпечення громадськості міста інформацією про нові освітні програми, що реалізуються в закладах, унікальні умови, що створені в закладі, досягнення педагогів, успіхи вихованців та створення реклами закладу з 01.06.2010 по 10.08.2010 року пройшов конкурс-презентація «Сучасний навчальний заклад». Критерії оцінювання включали: унікальність; інноваційний потенціал освітнього процесу в закладі; результативність діяльності колективу; ефективність добору і використання засобів для реалізації концепції закладу і найголовніше – комфортність перебування дітей і створення педагогічно-розвивального середовища в закладі, створення

сучасних умов, що забезпечують їх емоційне благополуччя, відповідають інтересам і потребам дітей. У номінації «Сучасний дошкільний заклад» переможцями стали: I місце — ДНЗ №№72, 24; II місце — ДНЗ №№27, 28, 29; III місце — ДНЗ №№9, 36, 50.

У рамках Програми розвитку освіти м. Вінниці на 2008–2011 роки у 2011 році було започатковано конкурс «Web-сайт ДНЗ — сприяння розвитку закладу як конкурентоспроможної установи на ринку освітніх послуг» серед дошкільних навчальних закладів міста. Мета конкурсу — забезпечення успішної роботи системи дошкільної освіти, формування стійкого позитивного іміджу навчального закладу, його конкурентоспроможності, доступу до кращих з можливих ресурсів; забезпечення громадськості міста інформацією про нові освітні програми, що реалізуються в закладах, унікальні умови, які створені в закладах, досягнення педагогів, участь закладу в масштабних проектах, успіхи вихованців, зворотній зв'язок з батьками і довіра батьківської громади до всього, що відбувається в закладі. Під час ознайомлення з Web-сайтом закладу журі конкурсу, згідно з визначеним змістовим напрямком і висвітленням матеріалу, визначає найкращих за такими критеріями:

- унікальність, інноваційний потенціал освітнього процесу в закладі;
- результативність діяльності колективу;
- ефективність добору і використання засобів для реалізації концепції розвитку закладу;
- оновлення й поповнення всіх компонентів сайту;
- використання таких елементів, як системи статей та інфотека, яка дозволяє поповнювати контент сайту і файловий архів через веб-інтерфейс без особливих зусиль;
- уміння сформувати універсальну модель сайту з можливістю модульного розширення;
- забезпечення створеного програмного комплексу найбільш привабливими і необхідними компонентами;
- створення унікальних програмних елементів, що використовуються тільки в конкретному закладі.

У рамках цього проекту також триває робота із систематизації бібліографічної бази даних, створення аудіотеки, відеотеки та бази даних на електронних носіях інформації про вчителів-експериментаторів міста з новітніх педагогічних технологій; готується до видання довідник з питань інноваційної педагогіки. До 2012 року заплановано завершити виконання цих заходів.

Нині на місцях проведена велика робота щодо виконання поставлених завдань міською програмою з впровадження ІКТ в освітній простір дошкільної м. Вінниці.

Наявний парк комп'ютерної техніки і програмного забезпечення говорить про те, що дошкільні навчальні заклади міста мають відповідні засоби ІКТ: комп'ютери, принтери, сканери, проектори, фотоапарати, відеокамери. Про це свідчать дані, подані в табл. 1.

Хоча забезпеченість навчального закладу комп'ютерною технікою значно виросла за останні роки, наявна база є недостатньою, потребує доукомплектування. Поповнення матеріально-технічного забезпечення, придбання комп'ютерної техніки періодично здійснюється як за державні, так і за спонсорські кошти.

Керівники дошкільних установ міста розуміють необхідність створення і функціонування інформаційної служби ДНЗ, робота якої буде зорієнтована на виконання таких завдань, як: формування інформаційного осві-

Таблиця 1

Матеріально-технічне забезпечення ДНЗ засобами ІКТ

2000	Кількість ДНЗ	45
	Кількість комп'ютерів	90
	Кількість принтерів	40
	Кількість сканерів	15
	Кількість комп'ютерно-ігрових комплексів	0
	Кількість проекторів	0
2010	Кількість ДНЗ	46
	Кількість комп'ютерів	165
	Кількість принтерів	65
	Кількість сканерів	25
	Кількість комп'ютерно-ігрових комплексів	4
	Кількість проекторів	0
	Кількість мультимедійних дошок	0

Рис. 2. ДНЗ №17

тнього середовища закладу; поетапне розв'язання завдань інформатизації освіти; упровадження нових інформаційних технологій в освітній і управлінський процеси; інформаційно-методичне забезпечення навчально-виховного процесу; упровадження електронного документообігу. Робота зі створення даної служби започаткована. До локальної мережі садка планується ввести кабінети завідувачої, керівників структурних підрозділів (вихователь-методист, помічник завідувачої з АГЧ, головний бухгалтер, старша медсестра), діловода, за наявності – психолога і логопеда. Введення в дію локальної мережі значно полегшить ведення документообігу, буде сприяти підвищенню поінформованості співробітників, ефективності їхньої праці тощо. Завдяки повному використанню засобів ІКТ стане можливим проведення моніторингових процедур із різних аспектів управлінської діяльності.

Завдяки міській програмі до системи Інтернет у 2009 році під'єднані всі дошкільні заклади міста. Адміністрація закладу має можливість спілкуватися в комп'ютерній мережі, самостійно виходити в Інтернет, підключатися до навчальних закладів у різних куточках світу, а також спілкуватися через електронну пошту.

До початку 2010/2011 навчального року всі дошкільні заклади м. Вінниці завели електронну поштову скриньку і створили власні Web-сайти. Піонерами у цьому стали садочки №1 «Слов'яночка» і №17 «Колосок» (рис. 1, 2) [8, 9]:

Інформаційне середовище кожного ДНЗ містить значну кількість методичних матеріалів і інформаційних ресурсів. Портали установ призначені для на-

дання дітям, їхнім батькам, педагогам різноманітної інформації про історію закладу, педагогічний колектив, про події, що відбулися, тощо. Завдяки Web-сайту суб'єкти освітнього процесу можуть обмінюватися досвідом, вирішувати проблеми, брати участь у різних проєктах, досягати основи інформаційних технологій, вести дистанційну бесіду з керівниками і педагогами ДНЗ, вносити свої пропозиції.

Портали дошкільних установ розширюють кордони спілкування батьків і педагогів. На Web-сайті члени родин також можуть дізнатися про результати інноваційної діяльності садка, про зміцнення його матеріально-технічної бази; здійснювати перспективні форми співпраці ДНЗ із сім'єю, які припускають підключення батьків до активної участі в педагогічному процесі дошкільного закладу; підвищують ефективність взаємодії педагогічного колективу дитячого садка і батьків під час навчання і виховання дошкільників.

Web-сайт кожного ДНЗ — це його обличчя. Матеріали даного інформаційного ресурсу містяться у розділах: головна; історія закладу; адміністрація закладу; педагогічний колектив; досягнення закладу; фотогалерея; новини закладу; для мам і тат, що виховують малят; відеопрезентація; гурткова робота; зворотній зв'язок; звернення громадян.

Звичайно, вони є неповторними, мають своє оформлення і наповнення, родзинку. Усі компоненти сайтів постійно поновлюються і поповнюються. Для здійснення даного завдання використовуються такі елементи, як система статей та інфотека, що дозволяє поповнювати контент сайту і файловий архів через веб-інтерфейс без особливих зусиль. Сайти ДНЗ доступні для різних груп користувачів засобами Інтернет-технологій, згруповані на порталі [6].

З метою виявлення рівня володіння педагогами основами комп'ютерної грамотності серед педагогів закладів був проведений моніторинг даного питання, за допомогою анкетування зроблено порівняльний аналіз рівня сформованості інформаційної культури, виявлений рівень володіння і використання педагогами ІКТ. На основі отриманих результатів у дошкільних установах розроблена диференційована система заходів, спрямованих на підвищення рівня ІКТ учасників НВП: тижень педагогічної майстерності; майстер-класи з навчання педагогів методів і прийомів роботи з дітьми з використанням ІКТ; семінари-практикуми; створення ініціативної групи; різноманітні конкурси тощо. Для раціонального використання комп'ютерної техніки, вільного користування Інтернетом кожним педагогом у закладі створюється

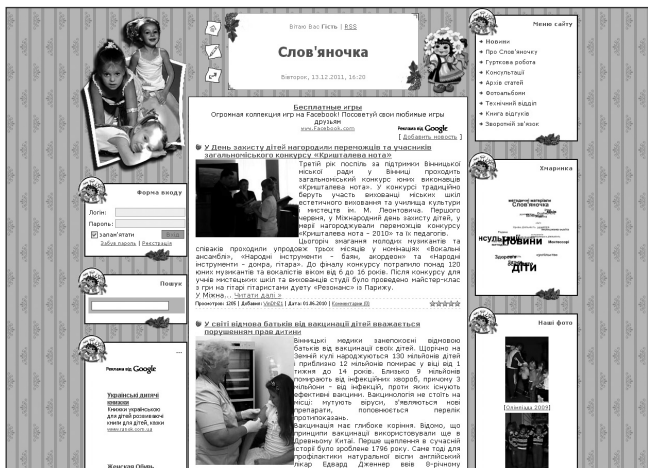

Рис. 1. ДНЗ №1

графік їх використання. Внаслідок даної роботи педагоги ДНЗ підвищили рівень ІК-компетенції. Продовження такої роботи згодом дасть змогу педагогам активно включатися в різнопланові інформаційні взаємодії, здійснювати різноманітні види інформаційної діяльності, використовувати інформаційно-комунікаційні засоби в підготовці і проведенні навчально-виховного процесу, у тому числі, з використанням нових інформаційних технологій для розв'язування соціально значущих завдань, що виникають у реальних ситуаціях повсякденного життя людини в суспільстві.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі ДНЗ – це одна з найновітніших й актуальних проблем у вітчизняній педагогіці. Специфіка введення персонального комп'ютера у процес виховання дошкільників в Україні полягає в тому, що комп'ютери спочатку використовуються в сім'ї, а тільки пізніше – в дитячому садку і школі — в умовах колективного виховання. Вивчення реального стану даного питання розпочалося з анкетування. За даними, отриманими від батьків вихованців, працівниками установ виявлено, що більше половини родин мають вдома ПК, доступ до Інтернету, проте використовують його переважно для перегляду мультфільмів, фільмів та ігор. Батьки не залучають дітей до навчання основ комп'ютерної грамотності, але висловлюють бажання щодо створення у ДНЗ гуртка і консультативного пункту з даного питання. Тож робота зі створення умов щодо функціонування гуртка з навчання дошкільників основ комп'ютерної грамотності почалася.

Використовуються інформаційно-комунікативні засоби й керівниками освітніх установ: ведеться електронний документообіг з управлінням, в окремих садочках внутрішня розпорядча документація ведеться в електронному вигляді, створюються електронна база даних на дітей і працівників. Завдяки ІКТ прийняття управлінських рішень керівниками здійснюється на основі інформації, отриманої в електронному вигляді від управлінь освіти різних рівнів, створюються умови для проведення постійного управлінського аналізу через проведення моніторингових процедур з різних аспектів управлінської діяльності.

ІКТ широко й ефективно використовуються в проведенні різноманітних форм методичної роботи: педагогічних рад, семінарів, консультацій; під час атестації педагогів, поширення ефективного педагогічного досвіду, накопиченого творчою групою ДНЗ. За допомогою комп'ютерних технологій у всіх установах здійснюють: обробку, наочне представлення, накопичення, зберігання різноманітної інформації на електронних носіях інформації, обмін нею. Планується також створення медіатеки за такими змістовими розділами: інформаційні матеріали, освітній менеджмент, навчально-методичні матеріали, інтелектуально-розвивальні матеріали, бібліотека.

Аналіз сучасного стану освітньо-інформаційного середовища дошкільця м. Вінниці щодо впровадження ІКТ виявив такі проблеми:

1. Недостатній рівень заснованого на ІКТ інструментально-технологічного й інформаційно-ресурсного забезпечення навчального процесу.

2. Недостатній рівень підготовки вихователів та інших суб'єктів системи дошкільної освіти до використання в навчальному процесі сучасних засобів навчання й інформаційно-комунікаційних технологій.

3. Обмеженість використання ІКТ у всіх сферах життєдіяльності ДНЗ: управлінській, методичній, навчально-виховній.

4. Відсутність системи створення, розповсюдження, підтримки й оновлення електронних засобів навчання, електронних інформаційних ресурсів навчального призначення.

Отже, можна зробити такі висновки:

- використання інформаційно-комунікаційних технологій в дошкільці є збагачувальним і перетворюючим фактором предметно-розвивального середовища ДНЗ, створення нових, науково обґрунтованих засобів для повноцінного розвитку дошкільників, оновлення форм і методів роботи з ними, і, насамперед, управління освітнім процесом ДНЗ;
- єдиний простір інформаційного середовища сприяє підвищенню якості дошкільної освіти через створення комплексно-методичного забезпечення в освітньому процесі ДНЗ з використанням ІКТ, підвищенню рівня інформаційної компетентності педпрацівників, управлінської й методичної діяльності, високій активності учасників навчально-виховного процесу щодо інформатизації дошкільних закладів;
- ІКТ-засоби можуть органічно поєднуватися з традиційними засобами розвитку особистості дитини, використовуватися у роботі з ними за умови відповідного матеріально-технічного забезпечення, розробленої системи роботи з даного питання з суворим дотриманням фізіолого-гігієнічних, ергономічних і психолого-педагогічних обмежувальних і дозвільних норм і рекомендацій.

Отже, для досягнення повноти і якості використання наукових і практичних знань щодо використання ІКТ в освітній діяльності дошкільних установ потрібно ґрунтовно проаналізувати реальний стан інформатизації дошкільної освіти, на основі виявленого створити у межах «виробничих» процесів установи модель освітньо-інформаційного середовища кожного дошкільного навчального закладу і застосувати її на рівні матеріального, кадрового та інформаційно-ресурсного забезпечення. Це дозволить педагогам відчувати себе комфортно в нових соціально-економічних умовах, а освітнім дошкільним установам — перейти на режим функціонування і розвитку як відкритої освітньої системи.

Література

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / наук. кер. та заг. ред. О. Л. Кононко. — 3-тє вид., випр. — К.: Світлич, 2009. — С. 358–363.
2. Каратаєва М. Інтернет-технології у методичній роботі / М. Каратаєва // Дошкільне виховання. — 2010. — №8. — С. 8–9.
3. Лавреньєва Г. П. Комп'ютер навчає, розвиває, розважає / Г. П. Лавреньєва // Дошкільне виховання. — 2009. — №10. — С. 8–9.
4. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року / Розпорядження КМУ № 1721-р від 27.08.10 р.
5. Червинська О. Інформаційні технології — в освітній процес / Червинська О. // Дошкільне виховання. — 2011. — №1. — С. 12–13.
6. Сайти дошкільних навчальних установ м. Вінниці [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://edu.vn.ua/dnz.html>.
7. Потрал управління освіти Вінницької міської ради [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://vmuo.edu.vn.ua/index/index_ua.php.
8. Web-сайт дошкільного навчального закладу №1 м. Вінниці [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://slovyapochka.at.ua>.
9. Web-сайт дошкільного навчального закладу №17 м. Вінниці «Колосок» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sadiq.org.ua>.